

Tvang slik en jurist ser det

Søvig KH.

Tvang overfor rusmiddelavhengige

Sosialtjenesteloven §§6-2 til 6-3. 476 s, tab, ill.
Bergen: Fagbokforlaget, 2007. Pris NOK 648
ISBN 978-82-450-0354-3

WHO har beregnet at 3,6% av all dødsfall i verden kan tilskrives bruk av alkohol og/eller narkotika. Alkoholkonsumet alene er den tredje største risikofaktoren målt i antall sykdomsbelastede leveår.

Bruken av «psykoaktive avhengighetsskapende stoffer» er altså knyttet til store helseproblemer. Brukeren ser det imidlertid ikke nødvendigvis slik, og det er derfor fare for alvorlige helseskader uten at rusmiddelbrukeren selv vil eller klarer å ville ha behandling.

Bør vi gripe inn med tvang overfor personer som ikke skjønner sitt eget beste slik vi ser det? Hjemler for tvang finnes i lov om psykisk helsevern § 3, smittevernloven § 5, i barnevernloven § 4 og i sosialtjenesteloven. Karl Harald Søvig setter i den foreliggende boken søkelyset på tvangshjemlene i lov om sosiale tjenester. Dersom «noen setter sin fysiske eller psykiske helse i fare ved omfattende og vedvarende misbruk» og frivillige hjelpetiltak ikke fører frem, kan vedkommende plasseres mot egen vilje i «en institusjon utpekt av regionalt helseforetak» og holdes tilbake i inntil tre måneder (§ 6.2). En gravid rusmiddelbruker kan tas inn mot egen vilje dersom rusmiddelbruken medfører at det er «overveiende sannsynlig at barnet vil bli født med skade» og frivillige hjelpetiltak ikke virker (§ 6.2a). Dessuten kan en pasient gi en institusjon rett til tilbakehold, «frivillig tvang».

Boken bygger på en juridisk doktorgrad og gir en omfattende fremstilling av tidligere og nåværende lovgivning og vurderer rettssikkerheten i forhold til sammenliknbare lover, hjemlenes kriterier og juridiske logikk. Gyldigheten vurderes i forhold til Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og praksis i tilhørende domstol. Høyesteretts lovforklaring og praksis trekkes også inn, og endelig sammenliknes norsk lovgivning med svensk og tysk lovgivning på området.

Etter lov om sosiale tjenester er det sosialsenteret som har initiativrett til å begjære tvangsplassering. En fylkesnemnd ledet av en tjenestemann med juridisk kompetanse har avgjørelsesmyndighet. Partene, sosialsenterets saksbehandler og den som begjæres tvangsplassert, møter for nemnden med advokat. Vedtakene kan bringes inn for tingretten av begge parter.

I praksis er dette en mellomting mellom et forvaltningsorgan og en domstol.

Forfatteren drøfter grundig sterke og svake sider ved systemet og betingelsene for forsvarlig bruk. Forfatterens grunnleggende vurdering er at tvangsbruken er berettiget – under forutsetning av at behandlingen med tilstrekkelig sannsynlighet fører til stor nok skadereduksjon. Saksbehandlingen er omstendelig og gir antakelig underforbruk av lovhjemlene, og i alle fall, som forfatteren peker på, tendens til betydelig bruk av midlertidig plassering med lavere krav til saksbehandlingen.

Boken er logisk bygd opp og har et omfattende noteverk og ajourført referanseliste, også over relevant medisinsk litteratur. Den bør bli et referanseverk i forhold til denne typen tvangsanvendelse. Den er så vidt omfattende at den nok mest vil bli brukt som oppslagverk, men den bør finnes i alle institusjoner som tar imot pasienter etter lov om sosiale tjenester § 6, og må være en selvfølge for juridiske rådgivere i helseforetak og fylkesadministrasjoner og i kommunal sosialforvaltning.

Helge Waal

Senter for rus- og avhengighetsforskning
Universitetet i Oslo

Huden, evolusjonen og kulturen

Jablonski NG.

Skin

A natural history. 266 s, ill. West Sussex:
University of California Press, 2006. Pris GBP 15
ISBN 978-0-520-24281-4

Dermatologi er læren om huden og dens sykdommer, men huden kan like gjerne studeres i et evolusjonsbiologisk, antropologisk og kulturhistorisk perspektiv som i et medisinsk. Forfatteren har sin bakgrunn fra antropologi,

paleontologi og evolusjonsbiologi, har studert menneskefossiler og aper og underviser medisinstuderenter i anatomi. Hun mener at huden er et undervurdert organ. Folk flest tar i altfor stor grad huden for gitt og tenker ikke så mye over hva den har betydd for utviklingen av menneskearten, eller over hva den betyr for hver og en av oss i dag.

Evnen til å svette, hårmengde og ulik pigmenteringsgrad påvirket utviklingen av menneskearten. Svette var viktig for at menneskets forfedre kunne overleve og forflytte seg raskt over store savanneområder

i Afrika. Den pigmenterte huden beskyttet mot stråling fra solen. Lysere hudtyper ble utviklet mens menneskearten spredte seg nordover, der den trengte sollyset for å produsere nødvendig D-vitamin. Huden er et sensorisk organ, gjenspeiler god og dårlig helse og signaliserer frykt, oppstemthet og attraktivitet. Signalene forsterkes ved bruk av kosmetikk og parfyme. Kroppsdekoring, som tatovering og piercing, markerer både individualitet og gruppetilhørighet. Vårt forhold til huden kan også i dag betraktes i et evolusjonsbiologisk perspektiv: å være attraktiv for det annet kjønn i den hensikt å bringe våre gener videre.

Alt dette blir beskrevet basert på omfattende forskningslitteratur fra svært forskjellige, men likevel beslektede fagområder. De biologiske og medisinske aspektene er omtalt på en presis og korrekt, men likevel lettfattelig måte. Mer interessant for leger, særlig hudleger, selvfølgelig, er nok kapitlene om hvordan hudens biologiske funksjoner har hatt betydning for menneskets evolusjon og kulturelle utfoldelse og menneskers sosiale samhandling. Illustrasjonene er overraskende nok begrenset, og de fleste er i svart-hvitt. Teksten avsluttes med en lang rekke fyldige fotnoter og referanser som understreker det grundige akademiske preget. Boken anbefales.

Petter Gjersvik

Hudavdelingen
Rikshospitalet

Mest for den forskningsinteresserte

Henry JL, Panju A, Yashpal K, red.

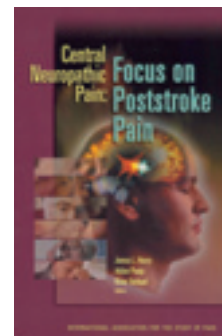
Central neuropathic pain:

Focus on poststroke pain

281 s, tab, ill. Seattle, WA: IASP Press, 2007.

Pris USD 80

ISBN 978-0931092-66-4

Boken er basert på presentasjoner på et forskningssymposium med tittelen «Central neuropathic pain: centenary of central poststroke pain» arrangert av International Association for Study of Pain (IASP) i Canada i 2006.

Symposiet ble sponset av legemiddelindustrien. Hensikten med symposiet og boken har vært å samle kunnskap om sentrale nevrologiske smerter etter hjerneslag og stimulere til økt forskningsinnsats. De fem hovedkapitlene er inndelt i til sammen 21